

El llenguatge

Peus d'il·lustració

En principi, un mot o un grup de mots cap dels quals no és un verb en forma conjugada, no poden formar, com és sabut, una frase, és a dir, l'expressió d'un pensament complet. Exigeixen, si de cas, l'ajuda de mots sobrentesos, com quan diem No per No vindré, responent a la pregunta Que vindràs? També és possible que aquests mots en què no figura cap verb conjugat constitueixin una frase amb l'ajuda de diversos elements extralingüístics, com s'esdevé a les indicacions, les acotacions o els peus de gravat o il·lustració.

Efectivament, un grup com Joan Maragall en els darrers anys de la seva vida, escrit al peu d'un retrat del poeta, representa l'expressió d'un pensament complet, que es podria formular en aquests termes: «Aquest retrat mostra Joan Maragall en els darrers anys de la seva vida». Però també es pot esdevenir i, de fet, s'esdevé sovint, que el text que figura al peu d'una il·lustració constitueixi ja per si sol l'expressió d'un pensament complet. Per exemple, al peu d'un retrat del mateix poeta, un text que digui: Joan Maragall fou no solament un gran poeta sinó també un home d'una profunda consciència cívica. En aquest cas, encara que, intencionalment, el text hagués estat redactat com a explicació de la il·lustració, com un simple complement d'ella, caldria considerar que s'hi supedita: estructuralment, el peu de la il·lustració constitueix l'element principal del conjunt i el retrat o figura l'element complementari.

Una frase del primer tipus —que pot ésser tan reduïda com el simple grup Joan Maragall— pot admetre perfectament una oració subordinada, com per exemple la relativa explicativa que fou no solament un gran poeta sinó també un home d'una profunda consciència cívica. Per tant, com a peu d'un retrat del poeta el comentari indicat podria revestir aquestes dues construccions: Joan Maragall fou no solament un ... i Joan Maragall, que fou no solament un ..., i cada una d'elles podria semblar, en una consideració precipitada, incorrecta a qui se situés en l'esquema de l'altra: qui tindria la idea d'introduir el terme relatiu a la primera, qui la d'eliminar-lo de la segona. Com hem vist, però, totes dues solucions són vàlides i admissibles, ja que cada una té la seva justificació.

Albert Jané